

**САВЕЗ САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ
ВЕЋЕ**

**ПЛАТФОРМА
О МОГУЋЕМ ПОЛИТИЧКОМ АНГАЖОВАЊУ
САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ**

Београд, 28.10.2011.године

Веће Савеза самосталних синдиката Србије, на седници одржаној 28. октобра 2011. године, усвојило је

ПЛАТФОРМУ О МОГУЋЕМ ПОЛИТИЧКОМ АНГАЖОВАЊУ САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ

I - ГДЕ ЈЕ СРБИЈА ДАНАС

1. Привреда и индустрија Србије, у обиму и мери у којој још уопште постоје, преживеле су распад Југославије, ратна разарања и НАТО бомбардовање, политичке манипулације старог и новог режима, неописиво лошу приватизацију и, кажу стручњаци, чак и текућу економску кризу која је целом свету утерала страх у кости. Али, небригу садашње владе, која је на почетку мандата себе називала „социјално одговорном“ – тешко преживљавају.

Велике националне теме одавно су потрошене, а чини се да више не функционише ни симулација друштвених реформи, док се европска бајка неозбиљно троши као већ досадна рекламна порука.

После две и по године економског опадања или стагнације, људи су исцрпљени и нервозни, а Влада Србије је стално у дефанзиви. Србија је оптерећена разорним процесима поларизације, подела, нетрпељивости. У стању је нестабилне, дефектне демократије сведене на процедуралну димензију, нижеразредног и цивилизацијски назадног капитализма без стратегије опстанка, а камоли стратегије напретка.

Свима је јасно да производња чини основ стварања друштвеног богатства, а да је индустрија генератор привредног развоја који земљи гарантује економску, али и сваку другу независност.

Савез самосталних синдиката Србије, односно његови синдикати дуго времена су истицали да би индустријализација и напредне услужне делатности могле да истовремено реше четири велика проблема: 1. да повећају додатну вредност; 2. да повећају запосленост; 3. повећају плате; и 4. смање дефицит

платног биланса. Ствар је у томе да се пронађе политика која ће нас водити већој заради, то јест политика која ће проширити расположиви материјални простор – јер штедња није никаква политика, тачније, она је "политика дефанзиве", која се исплати само када има шта да се брани.

Али, проблем је у томе што у Србији, бар до сада, нису постојале снаге које би биле спремне и способне да изведу прелазак са владајуће, неолибералне концепције која води у сиромаштво ка индустријски оријентисаној концепцији, која је у стању да изведе Србију на пут развоја.

Србија не може да живи само од пољопривреде и аграра, нити се од сељака у опустошеним и испражњеним селима може више узимати. Нити се буџет може у бескрај пунити багателном продајом предузећа, претходно доведених на ивицу провалије или скупим инокредитима.

Такозвана „социјално одговорна власт“ није успела да схвати да Србија мора да има визију, а да је влада одговорна у планирању стратегије развоја.

Избор погрешног модела приватизације, уз све већи број страних банака, довео је до потпуне пропасти српске индустрије, што најбоље илуструје чињеница да је у 2010. години индустријска производња износила свега 42 одсто производње из 1990.

Драматично социјално-економско стање у Србији карактеришу: висока стопа незапослености, ниска просечна примања, неконкурентна привреда, технолошка заосталост, висок ниво корупције, низак степен синдикализма, обесправљено радништво, јефтина и незаштићена радна снага...

У Србију је за 10 протеклих година ушло више од 150 милијарди долара, углавном задуживањем државе, затим преко продаје државних предузећа, путем донација и извоза. Највећи део те огромне количине новца потрошен је за увоз производа и услуга. Србија је преплављена белосветским јефтиним и неквалитетним производима. Био је то додатни удар на индустрију због чега је од 2001. до 2010. остварена врло скромна стопа раста од свега 0,5 одсто.

Због апсолутне небриге државе коме се предузећа продају, у 605 фирми у којима су раскинути купопродајни уговори изгубљено је драгоцено време. У незавидном положају су и велики индустријски комплекси који су ранијих деценија били носиоци развоја бројних градова широм Србије. Њихово пропадање, због непажње државе, основни је узрок раста

сиромаштва и рапидног назадовања бивших индустријских центара.

Екстремно сиромаштво је нарочито погодило источни и јужни део Србије, а заостајање у развоју осећају сви. Испод границе сиромаштва у Србији живи 650.000 људи и 120.000 деце. У децембру 2010. било је 70.000 корисника социјалне помоћи, **а изменама Закона о социјалној помоћи могло би бити обухваћено око 100 хиљада породица.** У 69 народних кухиња у надлежности Црвеног крста, које влада помаже обезбеђивањем основних средстава, храни се око 40.000 људи. У Србији има 46 најнеразвијенијих општина, које за социјалу немају новца. Националној служби за запошљавање је 121 локална самоуправа поднела захтев за суфинансирање локалних акционих планова запошљавања у 2011. години, пошто нису у могућности да обезбеде прописаних 51 одсто средстава за финансирање програма запошљавања.

Спољни дуг који је у овом моменту већи од 22 милијарде евра, сврстава Србију у високо задужене земље.

Од 2001. до 2008. године због приватизације је из привреде отпуштено више од 400.000 људи, с тим што се један део поново запослио у самосталним трговинским и занатским радњама и другом „ситном“ бизнису. Од отпуштених у индустрији је радило 283.000, а 116.000 у другим привредним гранама. Од 2008. до септембра 2010. године, посао је изгубило 224.887 радника, и то: у 64.656 у прерађивачкој индустрији и 144.110 код приватних предузетника, али се 6.700 запослило у државној управи, просвети, здравству и социјалном старању, односно јавном сектору.

Званична стопа незапослености у мају 2011. била је 30,1 одсто, што је даље повећање у односу на прошлу и претходне године. Број запослених у реалном сектору данас износи око 30 одсто радно способног становништва. У пољопривреди је запослено 20 одсто, док су остали запослени у услужним делатностима.

Нестао је читав низ индустријских предузећа, нема електронике, процесне опреме, нема комбајна, нема култиватора, а наводно хоћемо да развијамо пољопривреду као окосницу развоја.

Увоз из ЕУ је два и по пута већи од извоза наших индустријских производа, док се извоз заснива на природним компонентама чија прерада не захтева софистицирана технолошка решења. У структури извоза доминирају производи

који не доносе високе приходе и који квалитетом не задовољавају тржишта развијених земаља.

Србија има проблем и са девизним курсом, поскупљењима, растућом неликвидношћу... У Србији је, у августу 2011. године, 64.518 предузећа, установа и радњи имало блокиране рачуне у банкама на име доспелих дугова. Свако дугује свакоме, а највећи дужник је држава.

2. Приватизација је била магична реч, мантра од које се очекивало да ће се претварањем друштвене у приватну својину и тржишном конкуренцијом, обезбедити већа ефикасност приватизованих предузећа.

У транзицији која се у Србији убрзаније спроводила од почетка 2001. године, приватизацији је била намењена кључна улога. Држава, као заштитник ширих друштвених интереса, требало је да хармонизује често опречне интересе две највеће друштвене групације - власника радне снаге и власника капитала, али и да у процесу приватизације обезбеди инвестиције, опрему и технологије, савремене облике управљања и организације, нова тржишта, као и раст производње, запослености, извоза и животног стандарда. Приватизацијом је требало обезбедити и прилив средстава у републички буџет, као и решити питања реституције, односно враћања раније одузете имовине.

Нажалост, ефекти спровођења досадашњег процеса приватизације далеко су од очекиваних. У прилог томе говори и податак да је у 2010. години БДП Србије достигао само 80 одсто БДП-а оствареног 1990. године. Значајно се смањио укупан број запослених, прецизније било је 700.000 радника мање него 1990. године.

Зашто резултати нису били бољи? Бројни су разлози за то, али основни проблем је што није остварен општи консензус у вези са концептом приватизације која је била сама себи циљ и спровођена је без обзира на последице. Такође, из процеса су били искључени непосредни актери, односно радници, а као најважнији задатак постављен је буџетски приход, а не раст реалног животног стандарда, темељеног на расту производње, запослености и извоза. Посебну „аномалију“ процеса приватизације представља то што су многа предузећа купована због атрактивне локације, а не због обнављања и раста производње. Самостални синдикати су од самог почетка указивали на учињене грешке инсистирајући да би их требало

енергичније и брже исправљати, пре свега инсистирањем на поштовању закључених уговора, али и строжом применом Закона о раду и колективног уговора, што би омогућило да нови послодавци редовно уплаћују законске обавезе за осигурање и пензије, да обезбеде право запосленима на годишњи одмор, прописано радно време, социјалну заштиту у случају отказа...

Сва озбиљна сагледавања показују: прво, да приватизацијом није постигнут основни циљ унапређења привредног развоја и оздрављења купљених фирми; друго, да се новац од приватизације сливао у буџет без обавештења јавности како је; и треће, да је у великом броју случајева приватизација само послужила новим власницима за увећање приватног капитала. А најболнија последица такве приватизације је што је у приватизованим фирмама незаконитим отпуштањем радника под изговором „технолошког вишка“ (*јер један број нових власника није ни намеравао да унапређује производњу купљене фирме*), повећан ионако велики проценат незапослености, а многи случајеви кршења приватизационих уговора прошли су без законом прописаних санкција. Листа доказа могла би бити предугачка, јер би се требало подсетити многих примера на које је Савез самосталних синдиката Србије указивао од самог почетка приватизације.

У недавно спроведеном истраживању јавног мњења о томе „Како грађани Србије виде транзицију из социјализма у капитализам?“ а које је потпомогао Фонд Фридрих Еберт, кад су у питању транзиција и приватизација, 44 одсто грађана мисли да се ради о чистој пљачки, 27 одсто мисли да је приватизација била нужна, али да се спроводи на погрешан начин, 26 одсто није знало да оцени, а овакву каква је подржава тек три одсто грађана Србије.

И после свега, на шта је све указивао Савез самосталних синдиката Србије, не звуче ли као пароле без покрића обећања сваке Владе даване на почетку календарских година да ће приоритет у тој години бити одлучна борба против корупције, будући да се овакви случајеви не могу објаснити без учешћа системске корупције.

3. Досадашњом **транзицијом** без сумње су задовољни тајкуни, политичари на власти и део елите која је доживела еманципацију у новом транзиционом добу (*транзициони добитници*). Транзицијом су дубоко незадовољни они који су остали без посла, положаја и друштвеног утицаја или једва преживљавају са малим зарадама или још нижим пензијама

(транзициони губитници). Између се налази један број грађана чија су осећања помешана. Очекивали су много, добили су мало. Наде су изневерене, јер је Европа и даље далеко, правила нису иста за све, а корупција буја на све стране. Уместо социјално одговорне државе и једнаких права на старту, Србија се нашла у ковитлацу дивљег предаторског капитализма, у којем правила одређују власници сумњиво стеченог капитала.

Већ годинама су Савез и синдикати скретали пажњу домаће и међународне јавности, да транзициони токови у Србији не иду на добар начин како су то истицали министри.

Као друштво дошли смо до тачке у којој треба платити цену за лоше извођење транзиционих радова. Цех ће, кроз никада дочекани бољи живот, платити генерације обичних људи и свакако испоставити рачун свима који су задовољни – транзициони добитници.

Већ годинама се грађанима понављају фразе о Србији као лидеру на Балкану, коридорима, евроатлантским интеграцијама, споразумима, придруживању, приступним фондовима... без озбиљнијег покушаја да му се на разумљив језик преведе шта то обичном човеку може да значи.

4. За Савез самосталних синдиката Србије једно од веома важних питања је хоће ли Србија већ једном окончати транзицију или ће се задржати у стању вечне транзиције.

Чињеница да је **Србија данас једна од најнеразвијенијих земаља због незавршене, перманентне транзиције**, лако се доказује компарацијом наших привредних резултата од 1990. године наовамо, са онима у суседним земљама. Некадашње наде да ће Србија озбиљно ступити у процес демократске трансформације, у грађанству се испољавају кроз осећање беспомоћности и апатије због потпуног неповерења у све државне институције и намере Владе да коригује досадашњу политику. Уместо тога, ова, али и све досадашње владе више су бринуле о томе како да дођу до власти и да је задрже, ослањајући се на тајкуне који играју две значајне улоге: једну јавну на економској, и другу, тајну улогу, на политичкој сцени.

Истовремено, испод привидне апатије, тензија у народу постепено расте, а гладни радници и преварени мали акционари све чешће удружено протестују због изневерених очекивања, као и зато што одговорне институције не брину о њиховим виталним потребама.

Тренд варања и игнорисања синдиката, запослених и свих грађана и њихових потреба, а све то у корист богаташа, који служе партијским интересима владајућих странака, наставља се. То доказују мере које је тзв. „социјално одговорна“ Влада најавила као борбу против претеће кризе: удар на грађане извршен је енормним поскупљењем трошкова живота, а удар на запослене извршен је безобзирним, а пре свега незаконитим отказивањем делова Општег колективног уговора са увредљивим образложењем да „у времену кризе послодавци не могу да поднесу исплату топлог оброка и регреса“, не питајући како ће уз те мере кризу преживети радници, нарочито нова армија незапослених.

Наде власти да ће нас из све дубље кризе извући ММФ, без властитих напора да преиспитају досадашњу политику економског развоја, могу Србију као малу и недовољно развијену земљу довести до банкрота.

5. У системски девастираној Србији, **корупција** је доминантан и све већи проблем, а узрок томе су неизграђени закони и слабе институције које се налазе у "поседу" партијских центара моћи. Савез самосталних синдиката Србије више пута је истицао да се ради о појави која разара ткиво и морал нашег друштва, а погубно утиче и на економију земље. У корумпираном друштву успешно пливају само "играчи" чији су новац и послови сумњивог порекла.

Основни генератор корупције је снажан утицај владајућих странака на „своја“ министарства, јавна предузећа и институције. Партија која у влади добије одређени ресор и управу над јавним предузећима. Места у министарствима и освојеним јавним предузећима не попуњавају се стручним, већ лојалним људима који су, без обзира на прописе, у обавези да своје одлуке усаглашавају са интересима странке.

Све институције у земљи су под контролом владајућих партија, и ужих група унутар њих, док је контрола независних институција, готово сасвим изостала. Један од главних извора партијске моћи лежи у огромној количини новца са којим странке располажу. Треба имати на уму да није реч само о парама из буџета, чију реализацију ни Скупштина не може да контролише, јер функција независног државног ревизора још није довољно заживела, него и о великом капиталу који се окреће у јавним предузећима. Рационалност пословања тих система нема ко да провери. Јавност се само повремено узбурка

због неке медијске афере коју ускоро потисне нека друга, још већа.

Непостојање контроле јавних финансија и располагања јавним ресурсима, није једини институционални недостатак који спречава ефикаснију борбу против корупције. Већина институција које су, званично, формиране да би обезбедиле транспарентан рад државних органа, нема механизме којима би обезбедиле прибављање информација или документације. Истовремено, свима је постало јасно како се у Србији, једном трансакцијом и преко ноћи, може постати моћни и утицајни богаташ.

Непоштовање закона у Србији доведено је до савршенства, не зато што проблем корупције лежи у недостатку грађанске свести, већ због тога што је то процес у коме учествује сама држава.

6. Да није било светске, **глобалне финансијске кризе**, домаћи креатори економске политике и даље не би јавно говорили о озбиљности проблема у којима се Србија налази, а који немају везе са светском кризом. Још од момента када је склопљен коалициони споразум по којем је требало задовољити све апетите - од броја министарских, државно-секретарских, помоћничких и осталих плаћених функција - било је јасно да ће таква „мамутска организација“ морати много да кошта. А поготово је било очигледно да ће морати много да кошта испуњење предизборних обећања јер то подразумева више новца из буџета (који се дефицитарно финансира) а одмах уз то - подразумева и инфлацију. Тако, на пример, око четири милијарде евра државних резерви потрошено је за плате и пензије, уместо да се та средства инвестирају у реални сектор.

Али, нису то једине српске муке економског и привредног развоја.

Проблеми српске економије, дакле, постоје независно од светске финансијске кризе. Оно што Србија од тога може осетити су посредни утицаји - мање новца на међународном тржишту капитала, скупљи кредити и мања потражња наше робе у иностранству. Није то занемарљив проблем, али пре него што он дође на ред, много је унутрашњих проблема које треба решити. Они који не буду успели да их реше имају одличан изговор који гласи - светска финансијска криза. Виша сила, шта да се ради?!

Али, тај изговор има и своју другу страну. Он ствара панику код становништва и изазива несигурност, јер многи

показатељи упозоравајуће говоре да ће се криза продубити и потрајати знатно дуже него што се надају неки економисти и министри чија је једина улога да милионском аудиторијуму улепшавају стварност. Судаћи по температури која се око кризе наизменично подиже и спушта, већ према потреби, још ћемо се нагледати и наслушати разних дијагноза власти.

7. И шта сада ради садашња, Влада недовољно способна као и све претходне да привуче нове инвеститоре, омогући раст производње, размах индустрије и привреде и реши (или бар почне да решава) многобројне друштвене и социјалне проблеме? Док незапосленост, глад и немаштина харају Србијом, завлачи народу руку у одавно испражњене џепове смишљајући законе и измене закона којима се још више сужавају ионако уска права радника и грађана, пензионера и будућих пензионера. Тврдећи да отклањају последице светске економске кризе, перманентно смањују социјална права запослених (*Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Закон о пензијском и инвалидском осигурању, најављени Закон о штрајку, Закон о раду и други*). Уз све то, алави на паре, намеравају да се курталишу и бројних јавних предузећа за које су, колико до јуче, тврдили да нису за продају.

До сада је Савез самосталних синдиката Србије мање-више био конструктиван и коретктан партнер Влади, али и ова, као и све досадашње власти, не жели право социјално партнерство.

Уместо да решава проблеме, влада их је својом неодговорношћу само продубила и увећала. Својом смушеном политиком и конфузним понашањем, она додатно погоршава ионако драматичну ситуацију.

8. Какве-такве животне прилике у Србији нису побољшаване, ни одржаване захваљујући реформама, него привременим донацијама, кредитима нетржишних фондова и приходима од приватизације. Како је већ дуже време извесно да су сва три извора средстава у знатном опадању, то само по себи ојачава притиске на пад стандарда и реалних зарада. Када се свему томе дода и неизвесност у погледу политичке и пословне оријентације ове владе, тачније, да ли ће она у основи задржати постојећа правила или ће тражити њихову ревизију са мање тржишних елемената да би изашла у сусрет обећањима из изборне кампање - јасно је да Србија ни у овој години не може очекивати никакав бољитак.

Поставља се, наиме, и питање како ће се доћи до више пара од прикупљених пореза у ситуацији кад су економске активности у опадању. Није при том спорно да ће држава, односно ова Влада, морати да обезбеди уредне исплате законских обавеза попут пензија, дечијих додатака, издвајања за здравство и школство, војску и полицију... Јер, то је оно што јој је задатак по вокацији и ту не би смело да буде проблема ако се жели имиџ неке озбиљне Владе. Проблем је што су све те зараде из дана у дан - све мање.

9. Дужност је сваке државе да грађанима обезбеди оно што им је потребно, да штити њихове интересе, да им омогући живот са што мање брига, али она то не испуњава.

Како то раде други? Држава наплаћује што јој припада, а што је закон утврдио. А закон се доноси након озбиљних разматрања у хоризонталној и вертикалној равни, у владиним институцијама и са социјалним партнерима. Нормалне државе прикупљени новац називају новцем пореских обвезника. Њима се подносе рачуни.

У Србији држава не подноси рачуне онима од којих је узела новац. Она га назива својим. Она не објављује извештаје о своме пословању, а дуго је избегавала да формира службу државне ревизије!

Процесом који је назвала приватизацијом, држава је присвојила друштвену - радничку имовину. Себи је дала статус титулара, иако за то није имала никавог правног основа.

Крајње је време да се српско друштво замисли над функционисањем свог политичког система, парламента и државе у целини. Посебно како делују и какви су интереси политичких партија? Да ли су страначки интереси изнад државних и националних? Какву атмосферу у друштву странке креирају и куда нас то води?

Савез самосталних синдиката Србије је још пре неколико година кроз свој Апел за стварање услова за просперитет Србије као правне, социјалне и демократске државе указао да уколико друштво жели да се демократски организује и на дужи рок изгради стабилност и одрживи развој, мора се постићи национални консензус о најважнијим питањима кога треба преточити у норму, како би институције система и њихови извршиоци били самостални и независни у свом раду, у оквиру Устава и закона. Садашња пракса стварања партијских

монопола ствара нездраву атмосферу у друштву, отвара простор за криминал и корупцију и дели земљу на "две Србије".

10. Дошло је време да у Србији постави оквир **социјалне државе**, са социјалним давањима, али и са дефинисаним одговорностима свих - и оних који дају и оних који примају. Има пуно разлога да за увођење крупног капитала у зону социјалне одговорности, с тим да то буде урађено на институционалан начин, јер једино тако може бити стабилно и колико-толико трајно. То значи да треба применити формулу европске социјалне државе, односно умерену реформу пореског система како би се увођењем прогресивног опорезивања највише оптеретили они који највише имају, а највише растеретили они који имају најмање, при чему све то не би смело да угуши привреду и инвестиције. Баш као у нормалним државама у којима многи предузетници кукају на порески систем, али га трпе схватајући да би у противном настала велика гужва у којој ни њихова имовина не би била сигурна.

11. Са болним транзиционим променама, у Србији се значајно изменила и **улога синдиката**. Требало је да буде боље, али синдикати данас у овој држави немају оно место као у развијеним тржишним привредама, у којима је синдикат незаобилазан социјални партнер, без чије сагласности није могуће решити ни једно кључно питање економског и социјалног положаја радничке класе.

Приватизација српске привреде отворила је нову страницу синдикалног деловања. Стихијска и необузdana српска транзиција - утемељена на неолибералном концепту - изнедрила је нове газде који су наметнули и нова правила понашања. У предузећима "транзиционих богаташа" најчешће не постоји синдикална организација, а има појава да газде формирају своје "жуте" синдикате чија руководства углавном штите интересе власника, а не запослених радника. Нове газде су изнад закона, јер неприкосновено и самостално одлучују да ли ће и у којој мери поштовати законска права радника. Од запослених се очекује тотална лојалност и послушност. Они су ту да ћуте, раде колико газда тражи, за плату какву он одреди. Када неко од оштећених покуша да заштити своја права, обично остане без посла. Судски спорови трају годинама, а када се и пресуди у корист радника, његово враћање на посао је потпуно неизвесно.

Од деведесетих година, уместо једног јединственог и моћног синдиката створено је најмање шест нових синдикалних централа, да би се разбило синдикално јединство као и велики број "самозадовољних кућних" синдиката чија је снага убрзо маргинализована. У времену када су хиљаде фабрика продаване у бесцење, када је стотине хиљада радника остајало без посла, када тајкуни не поштују ни елементарна радничка права, уместо љуте синдикалне борбе са власницима, ови нови синдикати водили су јалов социјални дијалог како са послодавцима тако и са представницима власти. **Најважнији задатак синдиката мора бити побољшање економског и социјалног положаја запослених, изједначавање са правима која важе у Европској унији и огорчена и непрестана борба за поштовање законски дефинисаних права.** У Србији, шансу да то оствари или да нешто побољша има само синдикат са бројним и веома добро организованим чланством, са способним и енергичним руководством, јер само такав синдикат има ефикасан механизам за притисак, којим може обезбедити да се законски гарантована права поштују. Неопходна је, такође, модернизација и реформа СССС, како би постао моћна синдикална централа чији ће ставови и захтеви бити уважавани у целокупном друштву.

12. С обзиром на тешко стање у привреди и држави, Савез самосталних синдиката Србије сматра да је крајње време да се као друштво позабавимо суштинским питањима опстанка и развоја. У мноштву дефицита највише **недостају јасни циљеви и стратегија** њиховог постизања. Управо циљеви и стратегија морају бити хитно дефинисани и презентовани, с могућношћу да компетентна јавност у томе учествује. Свакако да је основа за дефинисање циљева и стратегије - тачна оцена тренутног стања у привреди, друштву, а нарочито стање друштвене свести.

Уколико се јасно анализирају актуелни проблеми и назову се правим именом, онда постоји добра полазна претпоставка за успех.

Глобални попис проблема, сам по себи није довољан да би се одмах дефинисали и начини њиховог решавања. Карактер потребних промена није превасходно одређен пописом проблема, већ суштинским питањем - шта грађани Србије желе и да ли начин организације државе, привреде и друштва то може да обезбеди. Савез самосталних синдиката Србије зна шта је потребно радно способним грађанима. То су првенствено:

пуна запосленост, зараде од којих се може пристојно живети и заштићеност.

Уколико је коначни циљ – да Србија буде држава економске ефикасности и социјалне правде са бољим квалитетом живота грађана - онда је тим циљем дефинисан и начин решавања проблема. У том контексту обим и сложеност послова који треба да се ураде далеко надилазе ниво компетенција актуелне владе и захтевају редефинисање структуре одговорних актера за успешност реформи које треба спровести.

Актуелна влада, *(али и свака друга која ће ускоро доћи после ове)* требала би да идентификује циљне групе и појединце који својом социјалном позицијом, референцама, досадашњим искуством и знањима могу представљати савезнике у реализацији реформских задатака како би се њиховом мобилизацијом проширио круг одговорних за успешност реформи.

Најважнији задаци ове или неке следеће владе морали би да буду отварање нових радних места, смањивање незапослености и сиве економије (у којој се годишње обрће десетак милијарди евра), као и подизање животног стандарда грађана.

Досадашње владе долазиле су и одлазиле необављеног главног посла. Олако су посезале за недемократским методама и пречицама, када је то одговарало дневној политици и срачунато су пуштале у оптицај давно превазиђени манир куповине социјалног мира, онда када је то било потребно њиховој политици.

Институција социјалног дијалога у Србији и даље је само привид, а основна замерка се односи на чињеницу да је у процесу усвајања већине законских решења која се тичу света рада и пензионера - Социјално-економски савет био једноставно заобиђен.

То је основни проблем и важи за све претходне владе. Како могу да функционишу усвојени закони и уредбе уколико их социјални партнери не прихвате и имплементирају кроз своје чланство. Поред учешћа у решавању системских проблема, задатак социјалних партнера је и да буду одговорни у примени закона које је усвојила Скупштина.

СССС је очекивао да ова влада поправи квалитет социјалног дијалога који је често био предмет критике. Показало се да формално постојање институција којима су створене основе за социјални дијалог не значи суштинске

промене односа владе и синдиката, јер се веома често ради о испуњавању услова који су наметнути споља.

У исто време снага синдиката значајно је умањена непостојањем дијалога на локалном нивоу. Постоје, наравно, и проблеми преображаја синдиката који губи своју ранију улогу и не успева да привуче нове чланове и да на адекватан начин заступа њихове интересе. Квалитетан социјални дијалог подразумева и подизање нивоа едукованости чланова синдиката, који у дијалогу могу да буду достојни партнери послодавцима и представницима власти.

13. Ова **влада**, од које се много очекивало, а која се народу представила као „**социјално одговорна**“ испољила је, поред већ набројаних и две озбиљне слабости: а) незнање да пројектује и реализује стратегије привредног развоја; и б) спровођење *ad hoc* реформи, са неповезаним социјалним, економским и политичким променама.

У том социјалном и политичком контексту треба размишљати и о будућности. Решење треба тражити у оригиналним идејама синдикализма, а то су: принцип заједништва и солидарности; индивидуалних права и слобода; јачање улоге државе у обезбеђивању социјалног старања и сигурности за угрожене категорије становништва; повезаност грађанских, социјалних и економских права као подлоге за једнакоправност грађана; укидање сваког облика експлоатације, репресије и дискриминације; поштовање света рада, јер друштвено богатство не ствара само капитал; и установљење принципа социјалне правде када је у питању решавање односа рада и капитала (обезбеђење историјски стечених права радника, а не само послодаваца и власника капитала, што је основна девиза неолиберализма).

Какве су шансе за промене у корист радника Србије?

Постоји велики број личности и организација које су веома заинтересоване за уобличавање идеја и за њихову промоцију у јавности, привржених принципима слободе, социјалне правде, солидарности, али те вредности нису довољно искоришћене у друштвеној и политичкој пракси. Савез самосталних синдиката Србије би могао да испољи већи утицај на одређивање економског и социјалног концепта развоја у процесу транзиције, а у том погледу неопходан је критички приступ, који је досад изостао, према доминантној неолибералној концепцији у економији. Синдикат би требао да буде главни носилац критичке анализе друштвене и политичке стварности у Србији,

да би се обезбедили услови за еволутивни пут у демократско друштво и европску интеграцију.

II - ОСНОВНА ЗАЛАГАЊА САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ

Полазећи од статутарних и програмских опредељења 14. конгреса, Савез самосталних синдиката Србије ће се **ангажовати и инсистирати на:**

- заштити и побољшању социјално-економског положаја и поштовању синдикалних права и слобода запослених, као основног и трајног програмског задатка СССС,

- стварању услова за рад и социјалну сигурност, да запослени раде и живе од свог рада, у здравим и безбедним условима, уз учешће у социјалном дијалогу и колективном преговарању, као приоритетних циљева које ће покушати да постигне деловањем на свим нивоима организованости и организованости својих чланица,

- подизању нивоа запослености и реалног стандарда својих чланова, осталих запослених, пензионера и свих грађана, посебно у условима пада животног стандарда становништва, све већег сиромаштва, велике стопе незапослености, новог броја незапослених који ће се јавити услед стечаја и економске кризе, реформе јавног сектора, престанка рада све већег броја предузећа, продубљивања економске кризе..,

- подстицању коришћења погодности које су уведене за послодавце у погледу запошљавања незапослених, додатном ослобађању од пореских обавеза приликом инвестиционих улагања у нова запошљавања и стручном оспособљавању, програмима самозапошљавања кроз једнократне исплате новчаних накнада, коришћењу микрокредита и другом, све у циљу што лакшег запошљавања социјално угрожених категорија,

- редовном исплаћивању зарада и пензија, од којих се може пристојно живети и које морају пратити кретање инфлације, док минимална зарада не сме бити нижа од висине минималне потрошачке корпе, а пензије морају бити усклађиване са кретањем зарада и трошкова живота,

- предузимању свих законом предвиђених мера како би држава и послодавци редовно извршавали своје обавезе

(уплаћивања доприноса за обавезно социјално осигурање и друге обавезе),

- изналажењу решења да отпремнине не буду искључиви начин решавања вишка радника, већ да се осигура наставак рада и дугорочнија социјална сигурност радника и то кроз нове производне програме, доквалификацију, преквалификацију, заснивање радног односа код другог послодавца, увођење допунских делатности за ангажовање радника и кредити који ће омогућити развој малих и средњих предузећа,

- враћању достојанства раду, односно да се радник третира као темељна вредност и најрентабилнија инвестиција у развој привреде и друштва, а не као трошак,

- једнаким могућностима и условима за рад, запошљавање, заштиту здравља на раду и лични развој свих грађана.

Основна **залагања и захтеви** Савеза самосталних синдиката Србије, као највеће синдикалне централе, су:

- 1. бржи привредни развој и отварање нових радних места;**
- 2. раст зарада и њихова редовна исплата;**
- 3. закључивање гранских колективних уговора, као и њихово поштовање;**
- 4. редовна уплата доприноса за обавезно социјално осигурање;**
- 5. преиспитивање свих спорних приватизација;**
- 6. бесплатно школство и здравство;**
- 7. што ниже цене, пре свега цене основних животних намирница, енергената, комуналних и других услуга, и др.;**
- 8. јачање социјалног дијалога као најефикаснијег метода за дугорочно и одрживо решавање бројних проблема;**
- 9. усаглашавање закона на Социјално економском савету;**
- 10. кривична одговорност за све облике корупције, криминала и злоупотреба**

Како дасадашње методе и начини синдикалне борбе не дају адекватне резултате за чланове синдиката и запослене у целини, а свет рада у транзиционој Србији се налази у изузетно тешком положају, упоредо са процесом унутрашњих реформи, СССС ће, промењеном стратегијом деловања, јачати своју позицију у друштву како би ефикасније остваривао програмске задатке и циљеве, односно како би на најбољи начин били реализовани интереси и испуњени захтеви запослених и чланова.

Савез самосталних синдиката Србије се неће изјашњавати унапред о подршци некој од странака, већ ће, настављајући унутрашњу реформу, интензивирати своје позиционирање у друштву и широј јавности, како би истакао своје основне циљеве и захтеве. Уколико, у међувремену, нека од странака прихвати основне циљеве и захтеве СССС, накнадно ће се одредити модел сарадње са том странком.